

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : . . . . . 200 Lei
Particulari : . . . . . 160 Lei
Membrii Agrului . . . . . 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 422/1936.

No. 73/1937.

Preoți repaosafi în 1936.

În cursul anului 1936 următorii preoți diecezani au fost chemați la cele vecinice :

1. Romul Buzila protopop al Ierului, paroh în Șimian.
2. Alimpiu Coste, paroh în Ceheiu.
3. Iuliu Pop preot pensionar, fost paroh în Meceștiu.

Pentru odihna sufletelor acestor confrăți adormiți în Domnul, conform Circularului No. 1552/1925, fiecare preot diecezan e dator să celebreze, pentru toți împreună, trei Sf. Liturghii.

Oradea, 8 Ianuarie 1937.

Concurs la postul de cantor din Valea lui Mihai.

Pentru complenirea postului de cantor din Valea lui Mihai se publică concurs pe data de 15 Febr. 1937.

Beneficiul cantoral :

1. Sesiune cantorală de 8 jug. cad. pamânt arător.
2. Stoalele îndătinate.
3. Locuință în natură.

Cantorul este obligat a suporta toate impozitele după sesiunea cantorală.

Concurenții se vor prezenta la sf. liturghie în una din Dumineci până la 15 Februarie 1937, aducând cu sine diploma de cantor și certificatul de moralitate dela preotul comunei unde locuiesc.

Tarcea, 29 Decembrie 1936.

PARTEA NEOFICIALĂ

Octava Unirii

Sunt câțiva ani, de când un pastor protestant a luat inițiativa unei rugi obștești pentru unirea tuturor bisericilor creștine. Scopul fiind nu se poate mai creștinesc, Papa a încuviințat aceasta rugă și a recomandat tuturor fiilor săi sufletești, ca timp de o săptămână, în fiecare an, zilnic să spună rugăciuni cerând Proniei să se milostivească și să ne facă iarăși pe toți una. Acesta este rostul acelei săptămâni de rugăciuni, ce începe la 18 Ianuarie al fiecărui an și ține până la 25 inclusiv, căreia îi se zice Octava Unirii, dar căreia noi i-am prefera să-i zicem săptămâna Unirii. Pentru că Românii nu prea știu ce însemnează Octava în Apus. Ori cum în ajunul începerii acestei săptămâni blagoslovite, noi îndemnăm pe toți cetitorii noștri să nu pregete a se ruga Domnului pentru a grăbi aceea unire, care singură ne poate mântui sufletește și politicește.

Înainte de a celor ce imputau Catolicilor că prin această rugăciune ei cer creștinilor celorlalți să se supoie, fără a crâșni, Romei, un prelat francez anul trecut printr'o scrisoare ce s'a publicat și la noi în

România, a răspuns celor ce bomboneau așa, că rugăciunea pentru Unire nu e opera Romei ci a unui pastor anglican, a creștinului ce-și dă seama, că lui Hristos nu i place să vadă pe fiii lui desbinați și le pretinde să fie una, cum El una este cu Tatăl. Fiindcă anul trecut, un nu știu cine, obiectase că Roma ține morțiș la toate ale ei, prelatul acela a răspuns că Roma e convinsă, că nu are de ce să se lapede la cele ce ține, dar că nu cere nimănui să se supună morțiș la orice. Că destul este să se adune toți creștinii într'un Sinod adevărat ecumenic, unde fiecare să-și spună păsul și nedumeririle lui și ce se va hotări acolo de dragul Unirii, Roma, cea dintâiu, o va primi cu drag și fără șovăire. Roma nu vrea umilirea nimănui, ci numai în dragoste să se înțeleagă toți creștinii și să se facă Unitatea Bisericii, așa cum a fost la început. Atât și nimic mai mult. Așa fiind nădăjduim, că în săptămâna ce se apropie se vor ruga pentru Unire cât mai mulți creștini, toți creștinii dacă se poate. Căci numai prin Unire se poate salva civilizația lumii amenințată de ateismul comunist.

La bloc slav, bloc latin.

D-l Al. Gregorian în »Sfarmă Piatră« din 8 Ianuarie crt., se vede îngrijorat în fața pactului sârbo-bulgar. Și arată, că de acest pact pot jubila Englezii, pentru noi însă mai curând sau mai târziu acest pact ne poate fi fatal. De aceea pledează în fața pericolului panslavizmului, ce începe iar să scoată coarne, să ne gândim serios la un bloc al Latinilor. Are foarte mare dreptate. Noi niciodată, mărturisim, nu ne-am făcut iluzii și neconținut, cu vreme și fără de vreme, am pomenit de primejdia panslavistă. Aceasta primejdie o considerăm mai mare decât însăși comunismul. Comunismul dacă vrea Dumnezeu va dispărea, sau cel puțin își va pierde tot mai mult din gravitatea lui, panslavizmul însă, cu cât va merge se va întinde în jurul nostru. Însăși comunismul ne apără până la un punct de panslavism, pentru că cel puțin până acum desparte popoarele slave în două. Sârbii nu vor să audă de comunism și nici Bulgarii nu sunt prea aplecați spre comunism. Chiagul panslavizmului însă, îl constituie pravoslavia. Nu este fără interes de subliniat, că pactul de amicitie sârbo-bulgară a încolțit și s'a dezvoltat la așa zisele conferințe de împăcare ale lumii prin biserică. D-l Gregorian afirmă că bisericile ortodoxe din Sârbia și Bulgaria au mare rol în mișcarea panslavistă. Ele pregătesc de mult atmos-

fera morală a pactului de amicitie eternă care s'a iscălit. Cel mai convins de necesitatea panslavizmului la Dunăre a fost Regele Alexandru Caragheorghevici. Dacă trăia el, probabil că pactul acesta ar fi fost încheiat încă de acum doi ani.

E tocmai așa cum spune D-lui și dacă este așa cum și este, apoi întrebarea ce trebuie să ni-o punem noi Românii, serios și fără a ne mai juca cu vorbele este, dacă se mai poate vorbi cinstit în Țara românească de ortodoxie neunită.

Evident, împotriva primejdiei slave România trebuie să și caute aiurea apărători. Minunat lucru ar fi dacă toți Latinii ar pricepe și ar forma un bloc. Așa ar fi de dorit. Nu știm însă dacă Franța poate să se înțeleagă cu Italia și cu Spania așa de bine încât să formeze blocul pe care-l dorește D-l Gregorian și pe care-l dorim și noi. Dea Dumnezeu să se ajungă la acest bloc latin. Blocul însă nu poate fi decât creștin și în bloc latin nu e cu puțință să se cocheteze cu pravoslavia, el nu poate fi decât prin esență roman. Deci, cine e dar sincer și e convins de acest lucru trebuie să fie logic și să mărturisească că pentru a ajunge la acela, cel dintâiu lucru de făcut este unirea bisericilor române, toate, cu Roma vecinică. Amin.

M. T. C.

Apropierea Anglicanilor de Biserica Catolică

Un corespondent special dela *Tablet* din Londra, după ce a asistat în Caxton Hall la o adunare a clerului anglican care caută să promoveze apropierea bisericii anglicane de cea catolică, scrie :

»In cursul întrunirii a fost o vie dorință de a vedea rezolvată această importantă chestiune în viitorul apropiat. Cei prezenți aveau conștiința de adevărați separatiști și prin urmare de o stare anormală și neregulată pe care ar fi vrut s'o sfârșească favorabil, cu reîntoarcerea în masă la adevărata credință«.

»Observarea integrală a Credinții, spunea el, a fost întotdeauna cea mai mare glorie a Papatului. Papii au predicat totdeauna o învățătură completă, neprimind niciodată vreo erezie, precum azi Papa nu ar sacrifica nicio parte din această învățătură pentru a obține reîntoarcerea Bisericii anglicane la sânul Bisericii catolice. Dacă noi dorim această reîntoarcere, trebuie să primim toată învățătura Papei, fără rezervă«.

»Aceste declarații, scrie amintitul corespondent, au fost primite cu însuflețire și, pentru o clipă mă gândii dacă sunt la Londra și nu la Roma. Rânduiala

Bisericii catolice l-a ajutat pe acest cler să afle învățătura adevărată a catolicismului și azi, tocmai această rânduială îl încurajază să se reîntoarcă la adevărata credință dorită de atâta vreme, cu atât mai mult, că după ce s'a ajuns la acordul dintre biserica anglicană și cea românească, azi un acord cu biserica catolică ar fi foarte ușor«.

Mișcarea aceasta cuprinde azi 1016 păstori anglicani, cari își iau angajamentul să predice de pe amvon adevărata credință, cum au făcut acest lucru de opt ani. »Alții 2000, spunea unul din cei prezenți la întrunire, simpatizează cu noi și se întru-nesc în fiecare an la o novenă pentru reîntoarcerea bisericii anglicane la Papalitate«. Intrebat unul din ei, că ce condițiuni ar pune Papei într'un caz de reîntoarcere în masă, răspunse: »Nicio condițiune, dimpotrivă Papa va trebui să hotărească ce condițiuni va voi să ne impună, precum și metoda pe care-l va preferi pentru a înfăptui împăcarea. Noi nădăjduim în îngăduința lui și ne supunem cu desăvârșire înțelepciunii sale«.

De ce m'am făcut catolic?

Hebdomadarul »The Tablet« din Londra publică (7. 11. 1986) mărturisirea de credință a de curând cedatului Gilbert Keith Chesterton, mare scriitor, fost președinte al PEN clubului european. Reținem următoarele părți caracteristice: »Dacă mă întrebi« — scrie G. K. Chesterton — »de ce am trecut la Biserica Romei, răspunsul meu de acum și de totdeauna e: ca să mă mântuiesc de păcate. Nici o altă religie n'are pretenția de a scăpa pe oameni de păcate. Această învățătură e întărită și de finuta acestei Biserici. Un păcat mărturisit sincer și cu părere de rău e desființat; nu mai este. Cel pocăit începe o viață cu totul nouă, ca și cum n'ar fi păcătuit nici odată. Da, un catolic, spovedit cum se cade, e ca un copil nou născut, atât e de nevinovat, și lumea i se pare un palat de cristal. El e încredințat că Dumnezeu, în umbra scaunului sfintei spovedanii, îi reface chipul și asemănarea. El e din nou făptura lui Dumnezeu, așa de curată, de fragedă, de proaspătă, ca și când atunci ar fi ieșit din mâinile Lui. Cele trecute vremi nu-l mai înspăimântă. Chiar dacă e moșneag, cu părul alb ca zăpada, el se simte tânăr, trăind abia de cinci minute, de când i s'a dat deslegarea. Eu nu vreau să apăr aici învățături ale Bisericii catolice despre sfânta spovedanie, ci numai să arăt, că ele îmi leagă viața de Ea, dela început până la sfârșit, mai mult decât oricare altă învățătură din lume«.

Adeseori noi, catolicii născuți, nu ne dăm seama îndeajuns, ce binecuvântări cerești sunt sfințele noastre taine. Trebuie să vie câte un convertit mult încercat ca G. K. Chesterton, să ne facă să ne dăm seama de aceasta.

Cum se înlătură primejdia ?

În Sfarmă Piatră din 8. 1. 1937, D-l Rădoi afirmă, că România o »amenință o mare primejdie: sectele rup din inima satelor familii întregi... Degeaba s'au ridicat atâția intelectuali din mijlocul țăranilor, căci și ei privesc cu aceeași nepăsare care mai înainte era proprie țăr-goveșilor«. Autorul speră, că Ierarhii bisericii ortodoxe vor chema pe toți până mai e vreme la o cruciadă care să spele rușinea ce s'a abătut pe fruntea popoului nostru. Nimic de zis. Așa o fi. În gazetele Uni-ților neconținut s'a arătat ce primejdie sunt sectele pentru România. Și s'a spus că în loc de a ne ține de certuri și de conflicte deadreptul ridicole, mai bine ne-am da cu toții seama de ce primejdie se ascunde în desvoltarea acestora.

La sfârșitul secolului trecut un pastor protestant trimis să creștineze sălbatici, nu s'a sfiit să scrie celor ce l-au trimis, că misionarismul protestant nu poate decât să împiedece creștinarea sălbaticilor. Păgânii aceia simpli sunt bine dispuși a se lumina. Când văd pe misionari certându-se între ei și trăgându-i de mănecă când la o strană când la alta, se îngrozesc și le spun misionarilor: înainte de a ne lumina și a ne împăca pe noi cu Dumnezeu, luminați-vă voi, împăcați-vă voi. Când vă veți lumina cum se cade, vă veți înțelege între voi, veniți și la noi: până atunci dați-ne pace.

Uite ce mi-a adus aminte articolul D-lui Rădoi din 8 Ianuarie crt.
M. T. C.

Interesul viu pentru Sânta Unire în Germania

Desbinarea care ființează dela Mihail Cerularie între creștinătatea apuseană și răsăriteană trebuie să îndemne pe fie care creștin credincios la o râvnă sinceră pentru vindecarea acestei răni dureroase. Ea se împotrivesc fașis dorinței Mântuitorului arătată la Cina cea de taină: Toți să fie una. Autoritatea supremă a Bisericii n'a încetat nici o dată să încerce în multe chipuri să aducă răsăritul desbinat la vechea unire în care a trăit cu apusul și în care a dat bisericii întregi mulți corifei ai vieții creștine, atât în privința virtuților cât și în privința științei creștinești.

Este deci lesne de înțeles, cât de însemnată va fi participarea vie a membrilor bisericii la acea activitate a capului lor. Mai înainte de toate puterea rugăciunii pentru sfânta Unire se va mări numai decât. Apoi lucrările științifice în duh apostolic spre folosul sfintei Uniri se vor înmulți și vor înfățișa celor desbinați tot motive noi pentru unire. În sfârșit, interesul obștesc al apusului pentru sânta Unire trebuie să poie pe desbinații răsăriteni mai serios pe gânduri și trebuie să le miște inimile spre folosul unirii frățești, mai ales, dacă catolicii din apus procudează con-

form stăruințelor Sfântului Scaun dela Roma. Cine s'a ocupat mai de-aproape cu răsăritenii va putea să cunoască din însăși experiența sa, că inimile răsăritenilor nu rămân de loc nepăsătoare față de stăruințele sincere, curat religioase pentru unire din partea apusenilor. M'am întâlnit pe timpul activității mele la Moscva, 1904, cu un Rus ortodox inteligent. Când aflase că sunt catolic, îndată vorbi cu stimă caldă despre ençiclica lui Leon XIII în legătură cu Unirea răsăritului (Orientalium dignitas ecclesiarum). Pe scaunul sf. Petru era atunci Piu X și bunul Rus îmi făcu onore mare rugându-mă să stăruiesc din răspuțeri, ca și Piu X să manifesteze intersul său pentru sf. Unire ca și Leon XIII.

Un astfel de interes obștesc pentru chestia Unirii din partea răsăritenilor va fi și mai mare dacă ei, răsăritenii, vor vedea în rândurile apusenilor un asemenea interes obștesc în duhul Sfântului Scaun. Este un fapt sau mai bine o necesitate psihologică, că masele fac totdeauna și pretutindeni impresie mare, câte o dată chiar hotărîtoare. Răsăritul nu va rămânea fără răspuns la graiul sufletelor cre-dincioase, cari cu iubire frățească doresc a atrage pe

frajii lor despărțiți la Unirea dorită de Cristos. Mult însemnează fără îndoială cuvântul Capului Bisericii, dar dacă mii și milioane de membri se unesc cu Capul Bisericii, nu numai în rugăciune, ci și în serioasă activitate, efectul binefăcător nu va lipsi mult timp; masele de oameni interesați pentru Sfânta Unire vor atrage pe cei despărțiți la legătura păcii.

Se știe, că de mai mulți ani în Moravia se ține un congres periodic la Velehrad tocmai pentru cauza sf. Uniri. Chestia sf. Uniri este acolo tratată din multe puncte de vedere și cu toată dragostea. Este îmbucurător că anul trecut la congres era cel puțin un singur episcop ortodox, care însă, în ziua a doua a congresului plecă.

Congresele dela Velehrad au dobândit un renume mare și binemeritat. Mai mult decât acele congrese interesul pentru sfânta Unire a fost trezit și susținut în spiritele catolice prin hotărîrea Sfântului Părinte, ca în toate seminariile și colegiile catolice să se orânduiască o dată pe an o așa numită zi a răsăritului, în care tinerimea catolică să învețe, în deosebi, toate câte pot folosi la înlăptuirea dorinței fierbinți a Sfântului Părinte de a vedea pe răsăritenii uniți cu Biserica lui Cristos. Pe acea cale interesul pentru Sfânta Unire trebuie să ajungă și la catolicii mireni.

Catolicii germani sunt ocupați în rândul întâiu cu unirea protestanților cu Biserica catolică. Totuși și Germanilor chestia Unirii le era destul de cunoscută. Să ne gândim numai la opera monumentală a lui Hergenröther despre Fotie. Afară de aceasta opera convertitului grec Pitziptos Bey era tradusă în limba germană și era tocmai cu atât mai potrivită pentru cunoașterea împrejurărilor chestiei Unirii, fiindcă era opera unui Grec. Revistele teologice ale profesorului Scheeben și ale Societății lui Isus dădeau din când în când articole despre chestiile Unirii. Totuși obștea era mai puțin atinsă de toate aceste măsuri bune și folositoare în sine. Timpul din urmă a adus și un progres spre folosul Unirii în Germania. Într'un număr precedent al Vestitorului am dat seamă despre înființarea colegiului Sfântului Andrei la München, capitala Bavariei și despre serbările făcute acolo în ritul răsăritean. Chiar mai înainte Părinții din Societatea lui Isus rânduiau în colegiul lor al provinciei germane inferioare la Valkenburg o asemenea serbare bisericască și științifică. Toate aceste măsuri vădesc un interes viu nu numai teoretic ci practic, pentru promovarea sf. Uniri, care nu va rămânea fără urmări binefăcătoare. Să nu uităm că colegiul sfântului Andrei la München are drept scop să pregătească preoți pentru răsărit. Cât timp ei nu vor lucra în Rusia însăși, unde creștinismul azi este foarte primejduit, ei vor fi aplicați în alte țări, dar lucrul principal este, că și în Germania se începe munca *practică* pentru răsărit.

Inceputul făcut promite cu atât mai mult, fiindcă

la München iese sub redacția, Păr. Ioan Gură de Aur Baur din Ordinul Benedictinilor o revistă specială pentru afacerile răsăritului, editată în limba germană: *Der christliche Orient*. Deocamdată revista este trimestrială, dar redactată așa de serios, încât putem spera un spor notabil pentru viitor. Foarte importantă este și hotărîrea capitolului general al Benedictinilor bavarezi, care deunăzi a însărcinat mănăstirea dela Niederaltsch, întemeiată înainte cu 1200 ani, când răsăritul încă nu era desbinat de apus, să fie centrul tuturor năzuitorilor în Germania pentru Unirea răsăritului. Ea trebuie să crească preoți pentru emigranții Germani spre folosul sfintei Uniri. Pentru moment hotărîrea este numai un plan frumos și ideal. Dar, dacă luăm în considerare, cât de serios lucrează ordinul Benedictinilor și în alte țări pentru Unire și cât de grabnic se dezvoltă Colegiul lor al sfântului Andrei la München, avem nădejde sigură, că la timp potrivit vom vedea roadele îmbucurătoare ale acelei inițiative.

Răsăritul însă, va vedea într'acea hotărîre o nouă dovadă, cât de serios este ocupat tot apusul ca să aducă la îndeplinire dorința lui Isus: Toți să fie una.

Răsăritenii desbinați de noi sunt ori Greci, ori Slavi, ori Români. Germanii nu fac parte din niciuna dintre acele neamuri și totuși lucrează voioși pentru Unire, ascultând de Sfântul Scaun a Romei și de dorința inimii lui Isus

P. Felix Wiercinski S. I.

Răspuns „Legii Românești“

În legătură cu comentarele Dvs. asupra serbării naționale dela 1. 12. 1936, vă rugăm să nu uitați de cele scrise de un fruntaș cleric al Dvs. care între altele zice textual:

»Astfel bisericile ortodoxe nu-și pot menține în vigoare principiile lor și, din cauza aceasta, ele nu pot fi decât sterile. Statele ortodoxe se bucură că n'au a face cu Biserica catolică cea îndărătnică, ci cu bisericile naționale, care se încovoale la fiecă vânt și nu au nicio putere de rezistență într'însele. Însă această bucurie e zădarnică, pentrucă să ai biserici care nu-s lăsate să trăească pe bazele lor, înseamnă a nu avea biserică. Biserica, ori e credincioasă principiilor ei și trăește în consecuență cu dănele, ori, de nu, lăncește de azi pe mâne ca un corp menit morții apropiate. — În asemenea biserici, dependența nimicește caracterele. Nu pot uita cazul mitropolitului Inochentie al Belgradului care, la auzul că regele Alexandru a fost ucis, a spus: Dumnezeu a vrut așa! — Du biserică înainte cu caractere de acestea! Însă să se știe că asemenea caractere sunt o aparițiune inevitabilă a regimului în care trăiesc bisericile *autocefale*«.

(Arhim. Iuliu Scriban, Chestia reformei bisericesti, un răspuns în »Neamul Românesc Literar«, Valenii de Munte I, 3 la 1 Mart 1909 pag. 232).

Infaibilitatea papală în presa periodică

de I. GEORGESCU

Sinistre sunt prognosticurile *Albinei* lui Vincențiu Babeș și George Popa și cu privire la urmările religioase și morale ale noiei dogme. »Urmarea va fi indiferentismul față cu orice biserică«, cetim în No. 51 al ei, iar indiferentismul e »fratele ateismului« și, deci, e lesne de prevăzut »o demoralizațiune înspăimântătoare«. De sigur, cel mai puțin chemat să vorbească de acestea este V. Babeș, care, ceva mai târziu, în calitate de președinte al Partidului Național Român, amână ani de zile redactarea și înaintarea memoriului politic al Românilor Transilvăneni, atunci subjugăți, numai ca fiii săi să poată beneficia de bursele Statului Maghiar. Și ziarul acestui om cutează să numească pe Pius IX un Herostrates! (No. 60 din 1870). — No. 14 din 1870 insinuă răutăcios că, dela deschiderea sinodului ecumenic din Vatican, Pius IX zilnic cheltuește câte 25.000 de franci cu hrana a câte 300 prelați, ca și cum sufletele atâtor arhipăstori s'ar fi putut cumpăra cu mâncare, ca V. Babeș cu burse ungurești!

Acest ziar nu vrea să știe nimic de învățămintele atât de prețioase ce popoarele catolice au cules, timp de veacuri, din erorile galicanismului, febronianismului și ale jوسفismului. Nu ia act de sinodul de La Rochelle din 1853, cel mai practic roman ce s'a ținut vreodată în Franța, unde s'a cerut întemeierea unui seminar francez, în Roma, ca tinerii clerici să sugă laptele învățături curate la însuși sânul Bisericii-Mame. El trece la ordinea zilei peste declarațiile episcopatului francez făcute, în același an, la Amiens, pentru »autoritatea supremă, infaibilă și ireformabilă a pontifului roman«. Nu înregistrează nici hotărârile asemănătoare a unui mare număr de sinoade provinciale din Reims, Tours, Avignon, Albi, Bordeaux, Agen și cu atât mai puțin Québec din Canada. Nici cele trei faze principale ale atât de mult discutatului sinod ecumenic din Vatican nu le remarcă.

Implinim noi această lacună mare.

Faza dintâi, dela 18 Decembrie 1869 până la 24 Aprilie 1870, e închinată elaborării constituției despre credința catolică (de fide catholica), îndreptată mai ales împotriva rătăcirilor veacului de acum: panteism, materialism și ateism. — Faza a doua începe la discuția asupra disciplinei generale. Părinții sinodali își dau seama că nu pot ajunge la unitate în marea diversitate de legi și obiceiuri, dacă nu lămuresc mai înainte rostul autorității centrale, unificatoare. — Faza a treia a sinodului din Vatican e infaibilitatea. Discuția ei începe la 13 Maiu 1870. Pe această temă, sinodalii se împart în trei grupe: ultramontani, opoziție și al treilea partid. După desbateri interesante, la 18 Iulie, cu majoritate de 533 de voturi contra 2, alți 55 retrăgându-se în ajunul votării, se proclamă constituția »Pastor aeternus«. Ea se poate rezuma în

următoarele puncte: 1°, departe de a inova, sinodul arată tradiția pe care se întemeiază încă dela începutul credinței creștine; 2°, infaibilitatea e legată de slujba de învățătorul suprem al Bisericii, nu de cea de preot, nici de cea de judecător ori de legiuitor al ei; 3°, în decretul dogmatic unică parte infaibilă e definiția (restul: introduceri, considerații ș. a., nu); 4°, spunând că definițiile papei »sunt ireformabile prin sine însăși, nu în temeiul asentimentului Bisericii« nu se înțelege că pontiful poate să definească ceva potrivit tradiției ori să se puie în opoziție cu toți episcopii; 5°, în toată istoria Bisericii, sunt foarte puține definiții *ex cathedra*; 6°, infaibilitatea e restrânsă exclusiv la chestiile religioase și nu se poate întinde la cele de drept, necuprinse în revelație. »Această autoritate«, adaugă Pius IX în alocuția sa finală, pe care nici *Albina*, nici alte gazete românești n'au publicat o, »nu e asupritoare, ci ajutătoare; ea nu dă-râmă, ci zidește și, de cele mai multe ori, ea întărește în vrednicie, unește în dragoste, asigură și apără drepturile episcopilor«. Din pricina războiului franco-german și a cuceririi Statului Papal de către Italiani, sinodul e suspendat până la alte măsuri. (V. *Tu es Petrus*, encyclopédie populaire sur la papauté publiée sous la direction de M. l'abbé G. Jacquemet, Paris, Bloud et Gay, 1934 p. 726—728).

După aceste puneri la punct, ce rost ar mai avea să înșirăm toate cele zece deosebiri dintre »ultramontani« și românii uniți pe care »un teolog de Blaj din zilele vechi« le publică în *Federațiunea* (No. 70—402 din 19/31. 7. 1870 p. 275—6), mai ales când el afirmă că primatul papal de drept divin e pur și simplu o erezie a iesuiților, întemeiată pe documente false ca a lui Isidorus Mercator ș. a.? Sau însăși adresa, semnată chiar de altfel atât de binemeritul mitropolit român unit I. Vancea, împreună cu alți câțiva părinți sinodali, de a se lua dela ordinea zilei chestia infaibilității ne fiind oportună, mai poate ea prezenta vreun interes, deși e publicată la loc de frunte de *Federațiunea* (No. 9—341 din 1870 p. 33—34) și comentată de mai multe ori? Mai ales că infaibilitatea și primatul papal îl recunosc și subscriitorii acestei adrese și se tem numai de »dificultăți însemnate« ce pot să rezulte din proclamarea ei! Aceste dificultăți însă nu erau acolo unde le vedeau ei, ci unde le vedea Pius IX și majoritatea covârșitoare a sinodalilor. Și cu cât știința și individualismul modern exagerat vor spori haosul de vederi din lumea protestantă și cea ortodoxă, la care îndeosebi se gândia bunul arhipăstor Vancea, cu atât se va simți mai mult nevoia unei autorități centrale unificatoare: papa cel infaibil.

Spre cinstea episcopatului român fie zis, așa dară, că arhiepiscopul și mitropolitul Vancea nu e împotriva

infaibilității papale, ci numai împotriva oportunității proclamării ei, iar episcopul român unit din Oradea Iosif Popp-Szilágyi (Pop Sălăjanul) nu cunoaște nici această restricție, ci e absolut pentru ea. Din această pricină, el e terfelit într-o notă a Federațiunii (No. 61—393 din 1870 p. 241—2): »Pilum cardinalicium appetis, sed frustra conaberis, illo enim non condecoraberis, etsi forsan quo malo omine... tamen eminentissimus nunquam eris. Dixit Dr. Romanus Papalingus Laureatus Oradiensis«. Regretabile violențe de limbă și mai ales de pizmă specific românească!

Fiind spiritele atât de înviersunate împotriva Iesușilor, nu e mirare, dacă *Federațiunea* (No. 4—336 din 1870 p. 16), reproduce următorul ecou sau îngânare, de proveniență Vineză, la adresa lor:

Scisne aliquid de Iesuita? *Ita!*
 Habetne fidei thesaurum? *Aurum!*
 Sed magnopere amat divinum. *Vinum!*
 Non aestimat terras. *Erras!*
 Republicae est utilis atque bonus. *Onus!*
 Maximo pretio est Iesuitae canon. *Ah-non!*
 Certe est valde religiosus. *Osus!*
 Plus alio est affectuum dominus. *Minus!*
 Mens prava vult ut expellatur e Vindobona. *Bona!*
 Sed veritatem ex profundo fodit. *Odit!*
 Iudicium tuum nimis est severum. *Verum!*

Spre cinstea *Federațiunii* trebuie să remarcăm, însă, că ea aduce și o serie de note absolut exacte. Astfel (No. 35—367 din 1870 p. 138), între altele, ea reproduce și următoarele cuvinte ale lui Pius IX către episcopul maghiar Haynald: »Până acum n'a fost nimeni care ar fi putut împăca certurile, care prin sentința sa ar fi putut decide chestiunile ambigue; îndată ce se va recunoaște infaibilitatea papei, atunci urmașul lui Petru și va da infaibila sa judecată... și inimile se vor liniști, spiritele vor ști de care parte se află adevărul«.

Să se noteze, deci, bine că infaibilitatea nu e impecabilitate. Ea îl scutește pe papa de greșală, defect intelectual, în definirea unei învățături religioase, dar nu-l apără de păcat, defect moral. Ea nu e nici puterea de a crea, printr-o simplă definiție, binele și răul; ea e, pur și simplu, darul de a deosebi binele de rău. Nu e nici inspirație. Aceasta e exclusiv partea hagiografilor, adică a autorilor cărților sfinte ale Bibliei. Prin infaibilitate, nu i se varsă papei în suflet niciun dar dumnezeesc extraordinar, (scientia infusa), cum își închipue unii. Ea nu înlătură, ci dimpotrivă, cere mult studiu și meditație. Adeseori, sunt necesare cercetări nespuse de migăloase, pentru a pune la punct o singură chestiune importantă. De asemenea, trebuie să deosebim eroarea de ignoranță. Infaibilitatea exclude eroarea, dar nu ignoranța. Aceasta ar fi exclusă numai prin atotștiință, atribut exclusiv

dumnezeesc. Infaibilitatea îl apără pe papă de a face, din greșala sa personală, greșala întregii biserici.

Iată câteva considerații de care trebuie să ție seamă cei ce vorbesc sau scriu despre acest adevăr de credință!

Publiciști români despre catolicism și papalitate

1. **Simion Bărnuțiu** († 1864) e unul din cei dintâi scriitori români care și rectifică părerile ce avea despre catolicism. Până acum, el e cunoscut ca vrăjmaș al unirii religioase cu Biserica Romei. În celebrul său discurs »Românii și Ungurii«, rostit la Blaj (2/14. 5. 1848), voind să combată unirea politică a Transilvaniei cu Ungaria — o pacoste națională indiscutabilă — el arată că toate unirile făcute de Români cu Ungurii în decursul vremii au fost rele. O apucătură oratorică nu fără de cusur. (Augustin Buneal, Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite II, 205—235). Adevărat că cele experiate de el acasă, la catolicismul cheșaro-crăesc, nu puteau să-i inspire încredere, cu atât mai puțin admirație, dragoste, însuflețire. Iată, însă, că, ducându-se pentru completarea studiilor sale în Italia, aici, la Pavia, cunoaște alt catolicism cu mult mai simpatic. Relatându-i lui Al. Papiu Ilarianu despre Crăciunul petrecut în străini (12. 11. 1852), el laudă sobrietatea în gesturi a episcopului din Pavia. Deși citește predica scrisă într-o limbă în adevăr aleasă, totuși ea nu-și pierde efectul. E încântat de direcția practică a acestor predici și a întregii vieți catolice din Italia. Episcopul nu discută în predica sa nici cu Evreii, nici cu Protestanții, nici cu Schismaticii cari nu sunt de de față și nu-l ascultă. El aduce pilde minunate din viețile sfinților, arătând creștinilor de astăzi, ce trebuie să facă și ei, dacă vor să calce în urmele lor. Așa se explică, zice Bărnuțiu, numărul cel mare de așezăminte creștine la Italiani. De obicei, oamenii au puțin gust pentru teoriile abstracte, pentru distincțiile subtile, pentru diferitele nuanțe filosofice. Aceasta e pricina pentru care instituțiile nu sunt apreciate în latura lor doctrinală sau speculativă. Dar când ele apar în latura pozitivă și practică, înfățișând dreptul într'un mănunchiu de regule precise, atunci sunt înțelese mai ușor și de mai mulți. Lumea înclină spre ele, deoarece vede aplicarea lor bogată în rezultate; le înțelege mai bine, pentrucă își dă seama de folosul lor; le respectă, fiindcă simte puterea lor tradițională. De aceea, Bărnuțiu laudă inițiativa episcopului Erdelyi—Ardeleanu din Oradea de a cere sprijinul clerului și al poporului său pentru diferitele așezăminte eparhiale, liceul din Beiuș și altele. (V. Al. Marcu, S. Bărnuțiu, Al. Papiu Ilarian și Iosif Hodoș la studii în Italia. Academia Română. Memoriile Secțiunii literare. Ședința dela 10 Mai 1935 p. 49—51; de asemenea P. Pandrea, Filosofia politico-juridică a lui S. Bărnuțiu, București, 1935; precum și scrisoarea

de mare interes documentar a lui Fr. *Hossu Longin* în *Gazeta de Duminecă, Șimleul Silvaniei*, Nr. 37—38 din 21, 9, 1930).

2. **Cesar Bolliac** († 1880), altă figură interesantă de poet și publicist. Tipărit în »*Republica Română*« (Nr. 2, Bruxelles, Tipogr. I. H. Dehou, 1853) studiul despre Unitatea României, el nu uită să atragă luarea aminte asupra evlaviei cu care Românul, deși analfabet, desgroapă, privește și păstrează orice monument antic, orice descoperire arheologică, socolindu-le ca »un atestat al naționalității lui amenințate, un simbol al religiei lui pângărite, un document al proprietății lui cotropite«. — Cum, anume, i s'a pângărit religia, o spune el în poezia sa »*La România*« (II):

*„Printr'o fatalitate fuseși greșită tare
De te rupseși de Roma. O ritul cel grecesc!
Aceasta-ți este culpa de n'află mângâiere
In sânul casei tale, în care, cu plăcere
Se bucură toți frații de bunul cel comun...“*

(Vezi Cezar Bolliac, *Meditații și poezii*. Cu o prefață de Petre V. Haneș, București, Minerva, 1915 p. 94).

E fatalul destin al istoriei românești, pe care mulți îl deplâng, dar puțini înțeleg să-l îndrepteze.

3. **Nicolae Filimon** (Philemon) († 1865), autorul unui cunoscut roman social »*Ciocoii vechi și noi*«, deși a călătorit mult și e om umblat în lume, totuși face, în descrierile sale de călătorie, multe confuzii regretabile. Publicând nuvela florentină Mateo Cipriani, el pune în gura povestitorului său cuvinte ca acestea: »Iesuiții ce inspirau teroare, astăzi sub nume de Franciscani, Bernardini, Carmeliți și Dominicani, fără să mai adaog și pe cei îmbrăcați în vestimente civile de care e plină Europa, fac tot atâta rău societății ca și când existau sub numele lor primitiv«. [*Revista Carpaților* a. I (1860) p. 449]. Ca și când aceste ordine călugărești absolut distincte ar forma aceeași instituție. Sau ca și când Franciscanii și Dominicani din secolul al XIII-lea ar putea fi identificați cu Iesuiții întemeiați de Ignățiu de Loyola în veacul al XVI-lea! Distanță de trei sute de ani. Dar ce poți aștepta dela un călător și observator așa de pripit, cum e Filimon, care confundă »*Angelus*«-ul cu rozariul sau mătâniile? — Totuși un vag fior religios trece și prin sufletul lui. Vorbind de opera Mose a maestrului Gaetano Donizetti la teatrul din Bergamo, el scrie că »vocea basului profund seamăna cu sunetele cele grave ale celebrului organ al Sântului Petru din Roma și avea un ce majestos și sacerdotal«. (Rev. Carp. a II [1861] p. 157).

4. **Vasile Alecsandri** († 1890), »regele poeziei românești«, deși îndrăgît mai mult de soare decât de cele sfinte, fiind vorba de Italia și în deosebi de Florența, aduce note mai juste decât Filimon. Înțâia bucată literară a marelui poet e în proză: »*Buchetiera dela Florența*«. (*Dacia literară*, Iași, 1840 p. 355—407). Această nuvelă ne înfățișează ceva din măreția catedralei S. Maria del Fiore și mai ales din a capelei

acestei catedrale S. Cecilia. Nu e numai arta care îl impresionează pe poet. E și adâncă evlavie a credincioșilor. »Privești ce mi se înfătoșă«, scrie el, »mă umplu de un sentiment atât de puternic și sfânt, că ră-măsei împietrit ca statuia sf. Ioan, lângă care mă aflam. Biserica era luminată de vr'o câteva candelă ascunse pe după coloane, încât razele lor arunca o lumină slabă ca glasul cel de pe urmă al unui om ce moare, și misterioasă ca sfintele taine ce se serbau înaintea vecinului părinte. Un popor întreg sta îngenuchiat în fața altarului și cufundat în dulcea mângâiere a rugăciunii: glasul răsunător și plin de melodie al organelor sbura prin norii de tămăe ce se ridica în văzduh, și vuia ca o harpă cerească ce părea că cheamă sufletele la pocăință. Un aer de sfințenie ce răcorea inima de toată durerea domnia asupra tuturor acelor capete plecate«.

Același aer de sfințenie, de meditație, de reculegere îl are poetul și când ascultă, în societatea lui Costache Negri și N. Docan, legenda Muntelui de foc, de lângă Petra Mala, povestită de Signor Antonio. După această legendă, numitul munte n'ar fi decât »o răsufălătură [hogeag] al Iadului«. (Vezi *Albina Românească*, Iași 1843 pp. 181—184 și 185—188).

5. **Ioan G. Codru Drăgușanu** († 1884) e călător și scriitor de seamă. Din punct de vedere religios e indiferent. O și spune în una (a X a) din scrisorile sale de călător [»peregrin«] transilvan, zicând că nicio religie nu vrea să facă pe oameni răi. Ca și când n'ar fi scris: »Deci, de pe roadele lor, îi veți cunoaște pe dânșii!« (Matei VII, 20). Aceasta, însă, nu-l împiedică de a spune multe lucruri frumoase și interesante din călătoria lui la Roma. »Faimos a fost templul Dianei în Efes«, zice el, »căci a făcut nemuritor pe criminalul Herostrat care-l aprinse; o minune, templul lui Solomon în Ierusalim; și, cu drept cuvânt, grandioasă Aghia Sofia în Constantinopol, căci, gata fiind, făcu pe Iustinian să exclame în extaz: *Te-am învins, Solomon!* — însă toate acestea, pe lângă Sânt-Petru din Vatican, sunt inferioare și nu i se pot compara«. Urmează o serie de amănunte caracteristice și sugestive, pentru a cunoaște cât mai bine și din mai multe puncte de vedere această biserică monumentală, în fața căreia »stai în loc de admirație și, pătruns de cel mai înalt simț religios, ca și cum ai fi în sfânta cetate din Apocalips«. (*Concordia*, Pesta, No. 22—169 din 17/29. 3. 1863 p. 108 și urm.). În Viena el nu poate vedea pe împăratul, nici în Roma pe papa, din cauza că acesta e bolnav. Il vede, însă, altă dată (17. 9. 1842), la Civittà-vecchia, vechiul port papal. Papa Grigorie XVI vine să viziteze întăriturile portului. Călătorul transilvan îl privește de aproape. El vede »pe vicarul lui Cristos în gondolă frumos ajustată cu baldachin de mătăasă deasupra«, precum descrie el însuși. »Papa îmbrăcat în vestimente de tot albe ședea înapoi și doi cardinali în purpură dinainte. Gondola avea la

creastă steagul răstignirii, iar îndărăt icoana apostolilor Petru și Pavel. Trecând aproape de noi, deși schismatici, ne împărtășirăm și noi de binecuvântarea apostolică, împărtășiată cu îmbelșugare în toate părțile» (Ibidem Nr. 3—258 din 1864 p. 11). Nu e unica binecuvântare papală de care s'au împărtășit frații cari cred altfel decât noi.

6. **Dimitrie Bolintineanu** († 1872) e scriitor și om politic. De numele lui se leagă o mare ispravă patriotică: isgonirea călugărilor greci din România, în zilele lui Alexandru Ioan I. Cuza, întâiul domn al principatelor unite. În *Trompeta Carpaților* (No. 480 din 25. 12. 1866 p. 2017—2919), el apără independența bisericii ortodoxe române împotriva propagandei străine (rusești). Celor ce țipau: »gubernul tirăniei! legea despotică! Violarea canoanelor! Episcopi anticanonici!« și invocau anume analogii catolice din Franța, el le răspunde, între altele: »Afară de acestea«, scrie el, »Papa este o putere independentă. El nu este destituit de un ministru al Italiei, al Franciei, sau al Austriei, ori de câte ori el nu va urma ordinelor aceluia ministru. Deplângem negreșit trista pozițiune a Patriarhului, care, deși ales, este destituit de câte ori îi place Vizirului să-l destitue. Și rugăm cerul să facă pozițiunea sa mai independentă«. Călător cu ochii deschiși, el își dă seama numai decât de enorma deosebire dintre clerul Răsăritului ortodox și al Apusului catolic. În călătorii la România din Macedonia« el constată: »în Orient, prea mult întuneric; în Occident, prea multă lumină. ...Creștinismul Orientului este menit a se ridica numai atunci, când acest cler se va ridica«. În »Călătorii la Ierusalim și în Egipt«, el are prilej să experimenteze personal distanța cea mare dintre cele două cleruri. Pe el și tovarășii săi călugării patriarhiei ortodoxe din Ierusalim îl primesc »într'o sală mare, cu alți patruzeci de pelerini«. Acolo le așternuse »pe lespede de piatră, câte un fol vechiu ca la câini«, observă el. Plecând de acolo, egumenii lacomi de câștig vin să-i invite »fiecare la mănăstirea sa«. — La schitul catolic, cu totul altceva. Patriarhul latin e un Italian cult, înțeleghător. El vorbește despre războiul crimeic, atunci la ordinea zilei, cu înlesnirea unui militar. El îi invită la schitul lor, unde »curățenia și rânduiala domnesc« și unde »după un nou ordin al Papei, călătorii se ospătează aici în timp de 20 de zile, fără să ia dela nimeni o lescă pentru ospitalitatea dată«. (V. D. Bolintineanu, Călătorii, București, Minerva, 1915 II, 121 și I, 171—173).

7. **George Sion** († 1892) e poet, membru al Academiei Române. Fiind vorba, ceva mai înainte, de deosebirile dintre cler și cler, nu e fără interes »Moralitatea clericală, proces între un popă și un călugăr« așa cum e înfățișat în *Revista Carpaților* [a. II. (1861) p. 1—10]. »Călugărismul«, zice Sion, »astăzi este cariera feneantismului, spiritul egoismului, cuibul viciurilor, vatra patimelor«. România cu abia cinci mi-

lioane de locuitori, observă el, are mai mulți călugări decât Rusia cu șaptezeci de milioane de pravoslavnici. Dacă ei și-ar vedea în pace de treburile lor și dacă și-ar administra cinstit averile enorme ce posedă, ar putea fi tolerați. Ei, însă, abuzează de toate situațiile ce dețin. Ca dovadă, el citează următoarele părți caracteristice din cuvântarea de acuzație, rostită de un preot de mir împotriva unui călugăr latifundiar, care cutropise moșia sătenilor vecini. »Atlasul de mătăasă«, zice preotul citat de Sion, »nu se potrivește cu cămașa de păr a sântului Jeronim; giubeaua blănită cu samur nu se potrivește cu cojocul sântului Antonie cel Mare; culionul de catifea cu căciula de berbecu a sântului Pahomie și altele. Apoi pustiul, sau lăcuința seastrilor din pădurile Tebaidei de sus, nu sunt în mijlocul satului G. . . ; șederea cea necurmată, îmbuibarea pântecelui cu feluri de bucate, desfătărea în casele frumoase și călduroase făcute de fericii ctitori pentru ospitalitatea sârmanilor, nu se aseamănă cu împletitura de panere, cu pâinea uscată și muiată în apă și cu rădăcinile sălbatice ce mânca Antonie cel Mare și toți sântii seastru. Apoi femeile ce le ține în casă nu se aseamănă cu sfinții îngeri ce vorbiau cu sântul Antonie în rugăciunile sale«.

8. **Mihail Kogălniceanu** († 1891), istoriograf, om politic, îndrumător literar și cultural, membru al Academiei Române, e unul din ctitorii României moderne. Acest bărbat de Stat are, și în privința religioasă, vederi luminate. Nu în zadar este el, între alții, și elev al abatelui francez Lhommé, căruia îi păstrează cea mai recunoscătoare amintire viața sa întreagă. Libertatea cultului se discută mai întâiu la 25.10. 1857 în divanul ad hoc al Moldovei. Impotriva călugărului Neofit Scriban și a doctorului Fătu, precum și a altor, retrograzi cari voiau să mențină starea de lucruri din timpul Regulamentului Organic dat de generalul rus Pavel Kisselef, când libertatea cultului era rezervată exclusiv ortodocșilor, el arată că clerul ortodox deține toată puterea morală și materială. Mitropolitul țării prezidează adunările naționale. Episcopii sunt membri de drept ai corpurilor legiuitoare. În aceste corpuri, sunt reprezentați și monahii și clericii de mir. Acum, când e vorba să se unească cele două principate române și să ceară Europei recunoașterea acestei uniri, ele nu pot arăta mai puțină toleranță religioasă decât Turcia, faimoasă pentru fanatismul ei. Chiar sultanul Mahmud a spus lui Alphonse de Lamartine că vrea egalitate cetățenească desăvârșită. Cetățenii să nu se știe de ce religie sunt decât la confesiunea lor: musulmanul în geamie, creștinul în biserică, evreul în sinagogă. În deosebi, merită considerație specială catolicii cu drepturi istorice în Moldova. »Să deschidem istoria noastră«, zice acest mare bărbat, »și ea ne va spune că a fost odată un timp, când Ștefan cel Mare, luptându-se pentru țara sa și pentru creștinătaie, se văzuse părăsit de toate Puterile ortodoxe, numai Papa

din Roma întinse eroului moldovean o mână de ajutor, fără a se uita că Moldovenii nu erau catolici, ci văzând în ei numai un popor creștin care se luptă pentru creștinătate; el strinse și le trimise bani și subsidii, și chemă pe toți domnitorii creștinătății ca să nu lase să piară un popor creștin. — Când mai apoi Ștefan cel Mare dobândi biruința dela Racova, Papa iarăși nu băgă în seamă că marele nostru Domn nu era catolic și, bucurându-se de biruința unui popor creștin, singur serbă un Te-Deum de mulțămire pe altarul sfântului Petru și în fața lumii proclamă pe Ștefan valul creștinătății.

Ideile de progres pătrund, însă, anevoie într'o țară ținută multă vreme în robie. În legătură cu punctul 9 din constituție, dacă, anume, cetățenia românească este sau nu legată de religia ortodoxă, se ivesc multe discuții. Punctul de vedere retrograd al Regulamentului Organic îl represintă și boerii George Sturdza și Constantin Hurmuzaki. Ridicându-se, din nou, să i combată, M. Kogălniceanu explică toate aceste dificultăți prin lipsa aproape totală a celui mai puternic mijloc de luminare: *presa*. Grigorie Ghica, domnul Moldovei, înțelesese însemnătatea ei în pregătirea neamului pentru viitoarea lui misiune. De aceea îi dăde libertate deplină. Fatala scrisoare a lui Fuad pașa, însă, ridică această libertate. E cu atât mai mare îndatorirea, deci, de a discuta, în lipsa unei prese libere, măcar în aceste adunări, chestiuni atât de importante ca acestea. Logofătul G. Sturdza spune că el e Român și vorbește ca Român. Și oratorul e Român de baștină, vechiu răzăș de pe Cogălnic. Chestia, însă, nu este, cine e Român mai mult sau mai puțin, ci cine apără o idee mai dreaptă. Trebuie să înceteze adăogirea dela punctul IV al anexei X din Regulamentul Organic, unde se zice că *de drepturi politice se vor putea bucura numai acei ce recunosc religia ortodoxă*. Cu alte cuvinte, cetățenia românească să nu mai fie monopol rusesc și grecesc. »Patriotismul de clopotniță« a pricinuit ruina multor țări renumite. Elada s'a prăbușit când cetățenii ei nu mai formau o unitate, ci se desbinară în Spartani, Atenieni, Tebani, Plateeni ș. a. Așa au ajuns, întâiu, în robia lui Alexandru cel Mare, pe urmă în a Romanilor. La fel au pățit Italienii. »Excluzia de drepturi«, zice el, »pururea creiază deosebite interese, însuflă ura, aduce discordia. Noi însă vroim, să fim un singur popor, pășind către același țel: *consolidarea naționalității române*. Numai respingerea deosebirilor va aduce între noi armonia, numai armonia va da nației noastre puteri, și numai puteri largi vor aduce între noi adevărata Unire națională... Armonia este, însă, numai acolo, unde este dreptate, unde este egalitate«. Oratorul mai aduce și pilda Poloniei vecine. Fiindcă această țară prigonă pe cazacii de alt neam și lege decât stăpânii, cei prigoniți cer ajutorul pravoslavniciei țarevne Ecaterina II, care ocupă Polonia și o desființează. Dacă ortodocșii vor să fie

consecuenți cu Regulamentul Organic, atunci ei trebuie să anuleze toate actele de guvernământ dela 1832 încoace și să se anuleze și pe sine. Chiar în acest divan ad hoc al Moldovei se găsesc deputați de altă credință religioasă decât cea ortodoxă. Deputatul din Ismail e catolic. Ce arme am da în mâinile vrăjmașilor cari ar putea în tot dreptul să spună Europei: »Uitați-vă ce oameni, ce țară vroiti a emancipa; ei cer dreptate, și cea dintâi faptă a lor este de a o refuza, ba chiar de a o ridica frașilor și pământenilor lor, a cărora singură vină este pentru că se închină Treimeii dumnezeiești sub altă formă de rit«. Iar mai departe aceste cuvinte ce se verifică, din nenorocire, și astăzi: »Din toate argumentele ce se întrebunțează în contra Unirii«, observă Kogălniceanu cu o uimitoare viziune clară, »religia noastră ortodoxă este pururea alfa și omega. La Români, strigă adversarii noștri, ignoranți și necultivați, religia este mai puternică decât naționalitatea; ortodoxia îi va arunca pururea în brațele Rusiei!« În urmare, el chiamă pe deputați să-și dea votul împreună cu el pentru libertatea cultului religios, dovedind cu fapta că nu sunt nici Ruși, nici Turci, nici Austriaci, ci Români și, pentru neamul lor, ei sunt gata să moară ori când.

Discuții de acestea mai are M. Kogălniceanu și în sesiunea ordinară din 1884—1885 a corpurilor legiuitoare române. Să le vedem, oricât de sumar, și pe acestea. Ele sunt de deosebit interes pentru luminile neobișnuite ce aduce el în toate discuțiile. »Biserica ortodoxă română«, zice el în ședința dela 5. 12. 1884 a adunării deputaților, »este întemeiată pe libera cercetare; aceasta este dogma noastră principală; întru aceasta se deosebește biserica noastră [ortodoxă] de biserica apuseană« [catolică]. Invinuindu-l Ion Brătianu-tatăl de erezie pentru asemenea declarații, Kogălniceanu îi răspunde în replică: »A mai zis d. prim-ministru că baza dogmelor bisericesti creștine ortodoxe nu este libera cugetare. Domnilor, unul din cei mai mari teologi civili, recunoscut de biserica ortodoxă, a fost generalul Sturdza, care mi-a dat mie lecțiuni de religie, când eram la Berlin și care ne spunea că deosebirea cea mare între biserica ortodoxă și cea catolică constă în aceea că temelie bisericii ortodoxe este libera cugetare«.

Câteva zile mai apoi, în ședința dela 18. 12. 1884 a aceleiași adunări, Kogălniceanu face o temeinică interpelație guvernului din pricina reformei sinodale și a atitudinii episcopatului ortodox. Melchisedec, episcopul din Roman, prezintase S. Sinod faimoasa sa lucrare: »Biserica ortodoxă română în luptă cu papișmul.« Impotriva celor ce schimonosiau trecutul, vrând să înfățișeze pe Români ca intoleranți și fanatici, el spune că »totdeauna, până la venirea Domnilor fanarioți, biserica catolică era privită ca biserica națională a doua, încât, la Christoghenă, adică la anul nașterii lui Christos, când mitropolitul țării mergea la Vodă

să-i dea crucea s'o sărute, alătura cu dânsul era și episcopul catolic care prezenta lui Vodă crucea și icoanele. Ei bine, s'a cerut și s'a dobândit în unanimitate, spre marea laudă a clerului nostru ca de toate drepturile și foloasele de cari se bucura clerul ortodox, să se bucure și clerul catolic; și această declarațiune ne-a făcut nouă cel mai mare bine și cred că ne-a ridicat în ochii Europei mărturisirea acestei toleranțe, ceea ce dovedește că niciodată n'au fost în țara aceasta războaie religioase». Dacă este în România un antagonism regretabil între catolici și ortodocși, el e pricinuit de Fanarioji. »Când au venit Fanarioji în țară, porniți ca să ucidă tot«, zice acest mare patriot, »ei au adus și vrajbă între catolici și ortodocși; și de atunci s'a tăgăduit dreptul episcopilor catolici de a se numi episcopi de Bacău, Sireteni, etc., ci să se numească numai misionari«. E bine să se știe și acestea!

9. **Titu Maiorescu** († 1917) e șeful grupării literare »Junimea«, critic literar și om politic, membru al Academiei Române. De numele lui se leagă președinția conferenței de pace din București din vara anului 1913, când s'au fixat frontierele actuale ale Statelor Balcanice. În legătură cu interpelația de mai înainte a lui M. Kogălniceanu asupra reformei sinodale și a atitudinii clerului ortodox, el ia apărarea acestui cler, spunând că nu trebuie încurajat războiul civil, clerul de mir împotriva călugărilor, în deosebi a episcopilor. Buni-răi, acești prelați, sunt ai țării. Ea i-a ales, prin cele două corpuri electivă și legiuitoare ale ei. Vorbind de împrejurările din județul Roman, unde »sunt sate cari pentru a treia parte au locuitori catolici«, Maiorescu observă că acolo, de o vreme încoace, preoții catolici italieni încep să fie înlocuiți, prin lătu-ralnice intervenții străine, de preoți catolici maghiari. Aceștia din urmă, pe lângă propagandă religioasă, fac și propagandă politică, turburând liniștea cetățenilor. Cere și el încetarea acestei propagande păgubitoare din punct de vedere politic. Răspunzând M. Kogălniceanu lui T. Maiorescu în aceeași ședință, el spune că critică pe prelați, fiindcă nu sunt infailibili, precum nu sunt nici deputații. Aceștia pot fi luați la răfuială de alegătorii lor, precum și cei dintâi sunt răspunzători celor în drept. El dorește, pentru cinstea și folosul țării, ca episcopiile catolice din țară să fie băștinașe și ca nume și ca personal. »Și aceasta n'o înțeleg nepricepuții prelați«, zice el. Fiind vorba apoi de catolicii din Moldova, el spune că pe timpul când el era ministru de Interne a dat afară din comunele catolice 12 preoți unguri. »Eu am mijlocit la Papa«, continuă Kogălniceanu, »să trimită preoți italieni și azi, cu toate stăruințele propagandei din Pesta, sunt foarte puțini preoți unguri și dacă sunt câțiva, nu e vina mea«.

CRONICI

— **Cine e generalul Franco**, șeful naționaliștilor spanioli? El e descendentul unei vechi familii catolice. Numele lui mai întâiu se pomenește în publicitate în 1912, când generalul Millan Astray numește pe tânărul căpitan Franco șef al legiunii străinilor spanioli. Ca și generalul francez Lyautey, tânărul Franco e de părerea că băștinașii nu trebuie exterminați, ci trebuie cuceriiți pentru politica de colonii spaniole, prin promovarea intereselor lor economice și culturale. Această cuminte politică de Stat a sa explică înrolarea de bunăvoie a trupelor maure sub steagul său. După încheierea nenorocitului războiu colonial, Franco devine directorul Academiei Militare Centrale. În această calitate, toată ambiția lui e să crească noui generații de ofițeri, în stare să refacă vechea glorie militară a Spaniei. Ține foarte mult ca Armata să fie scoasă din hărțuelile partidelor politice. De aceea el e protivnic »pronunciamentelor« date de atâția generali politicieni. În 1934, el e numit inspector al Armatei cu scopul de a moderniza armamentul oștirii spaniole. Nu-și poate îndeplini mandatul din pricina rivalităților dintrê partide. Demisionează. Când apoi se pune dilema: anarhie ori ordine socială, el se ridică energic împotriva celei dintâi și, odată cu el, 100.000 de luptători. Scopul lor e: Statul corporativ, pace cu Biserica, dreptate socială și colaborare internațională. Doamne ajută-le!

— **Pentru desvoltarea teatrului catolic**, americanul Emmet Lavery, autorul piesei dramatice »Întâia legiune«, propune în »America« (5. 12. 1936) înființarea comunității catolice teatrale. Scopul acesteia ar fi: ajutor reciproc, schimb de piese și de jocuri, înființarea de noi grupări teatrale și procurarea de noi inspirații pe seama dramaturgilor catolici. În U. S. A. (Statele Unite Americane) sunt aproape 15.000 de parohii catolice. Cele mai multe au un început de organizație teatrală; unele chiar actori de mare talent; public de asemenea. Dacă comuniștii propagă atâtea idei prin a lor »Nouă Ligă Teatrală«, numai catolicii să stea cu mâinile n sân? Numai ei să aștepte apariția unui Mecena care să le dea de a gata doritul teatru catolic? Dacă credincioșii parohiilor catolice ar da numai în 5 ani 5 la sută din contribuția lor obișnuită în acest scop, n'ar putea avea teatre mai strălucite decât celebrul »Abbey Theatre« din Dublin? Dar vor întâmpina, poate, cei sceptici: Unde găsești piese potrivite? Numai eu, scrie Lavery, cunosc 50 de asemenea piese. Câte nu vor cunoaște alții mai chemați decât mine? Ce alte condiții mai așteptăm? N'avem scene, actori, piese, public? Ce mai dorim? N'avem noi posibilitatea să sugerăm, prin organizația noastră, dramaturgilor noștri scrierea atâtor piese strălucite care de pe scenele noastre să treacă și pe cele mondene și să susțină și acolo ideile noastre? Nu putem noi asocia în noua comunitate teatrală catolică cel puțin 500 de teatre americane? Dar dacă am apela și la frații din Europa, ce forță am deveni?

— **La Crăciunul 1936**, Germanii catolici prăznuiesc aniversara a 125 a a nașterii lui Wilhelm Emanuel von Ketteler (1811—1877), episcop de Mainz; apostol al creștinismului social, prețuit mai cu seamă pentru această din urmă calitate de papa Leon XIII; luptător neînfricat împotriva tendințelor de aservire a

Bisericii Catolice la imperiul german al lui Bismarck, fala episcopatului german, invocat nu odată ca mare autoritate în chestiunile sociale chiar de protestanți. Ce idei înalte are acest mare episcop despre creștinism! »Cu El [Isus Christos] — zice el într'un loc — omenirea poate orice, chiar lucrurile cele mai mari și mai ideale, iar fără de El nu poate nimic. Cu El, în adevărul propovăduit de El, pe calea arătată de El, putem prefăce pământul în raiu, putem usca lacrimile fraților noștri în suferințe, putem întemeia dragoste, înțelegere, frăție, adevărată omenie în chip de săvârșit, putem — și o spun cu cea mai adâncă convingere a sufletului meu — înfăptui chiar comunitate de avere, pace vecinică și cele mai libere așezăminte politice și sociale; fără de El ne vom prăbuși cu rușine, necinste și ticăloșie, spre ocara și bătaia de joc a urmașilor«.

— **Papa Negru** — Generalul Societății lui Isus, P. conte Wladimir Ledóchowski, a împlinit nu de mult (7. 10. 1936) 70 de ani de viață. El s'a născut în Loosdorf (Austria de jos). Din 1894 e preot. În 1901 e provincialul Galileii; în 1906, asistent general pentru Germania; din 1915, generalul societății întregi. R-organizarea universității Gregoriene, a Institutului Biblic și a celui Oriental, punerea de acord a statutelor societății cu prevederile noului cod canonic, apoi conducerea vastului ordin cu ramificații mondiale au necesitat și necesită toată energia acestui mare talent de administrator.

— **Un nou convertit.** E Dr. Zacharias, neamț luteran de fel, devenit cetașean englez, om cu o viață extrem de sbuciumată. Această viață o povestește revista »The Rock«. Dela ateismul și indiferentismul cel mai cras, prin anglicanism și brahmanism à la Gandhi, el ajunge în sfârșit la adevărul catolic. Il ajută mult să găsească acest adevăr liturgia catolică și lectura Sumei Teologice a S. Toma de Aquino. Câtva timp, ca și lordul Halifax, el crede în posibilitatea unirii bisericii anglicane cu cea catolică. În curând, însă, se convinge că biserica anglicană e, cum arată și numele, o biserică engleză, îngust națională, o biserică condusă nu de preoți, de oameni ai lui Dumnezeu, ci de miniștri, de politicieni, oameni de lume. I. G.

— **Monument unui preot.** Zilele acestea, un renumit sculptor american a început să lucreze la o statuie de 3 metri înălțime, în amintirea preotului Francis Duffey, care a desfășurat o activitate binecuvântată în războiul mondial, ca și preot militar american. Monumentul va fi așezat în mijlocul orașului New-York, într'o piață, unde se întâlnesc mai multe străzi cu mare circulație.

— **Serbarea de Crăciun a Școlii primare »Sf. Ursula«, secția română.** Duminecă, 13 Decembrie 1936 s'a ținut în sala festivă a Claustrului »Sf. Ursula« din loc, serbarea de Crăciun a Școlii de aplicație, secția română. La aceasta primă serbare românească a institutului »Sf. Ursula« a luat parte I. P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu, sprijinind și de data aceasta ceea ce este folositor pentru Neam și mântuitor pentru suflete. Sala a fost plină de publicul curios să afle cum să muncește între zidurile sf. mănăstiri. Au rămas cu toții satisfăcuți de cele ce au văzut. Programul începe cu Imnul Regal. Urmează mai multe declamări, coruri și dansuri naționale. Au plăcut mult: dansul marinarilor, datinele de Crăciun și

tablourile vii reprezentând Nașterea Domnului. Domnișoarele dela Școala primară, secția română merită toată lauda. Reușita acestei serbări dovedește că la această școală se muncește serios și că Maica Victoria Superioara Claustrului împreună cu Maica Dolorosa directoara Liceului și Maica Emilia directoara Școlii Normale își înțeleg misiunea. Cu Dumnezeu înainte!

— **O expoziție de publicații comuniste.** Cu ocazia expoziției mondiale a presei catolice, revista anticomunistă: »Lettres de Rome sur l'atheism« a aranjat, la Roma, o expoziție pentru a arăta că dublul scop al bolșevismului a fost și este de a provoca o revoluție mondială și de a nimici religia. La expoziție au fost numai acele țări reprezentate, în care munca de subminare a bolșevismului a adus roade imbelșugate: Rusia, Franța, Spania, Elveția, Belgia, Anglia, Statele Unite, Mexic, Canada, Argentina, Uruguay, Venezuela, China și Australia. Materialul documentar din aceste țări a prezentat o icoană fidelă și totodată inspăimântătoare despre forța imensă cu care muncesc comunistii și cei fără de legi pentru a nimici societatea și civilizația. Din statisticile făcute se constată că presa e o armă puternică a bolșevismului. Iată ce produce presa în unele țări. În Rusia, se tipăresc anual 5 miliarde exemplare de jurnale și reviste. Intre publicații, un loc important ocupă revista »Rusia de astăzi«, care se tipărește în 50 000 exemplare și se trimite în scopuri de propagandă chiar în țări străine. În aceasta privință, numai cu puțin mai jos stă Anglia. Acolo, 26 de tipografii stau în serviciul comunismului, tipărind anual 2 milioane de lucrări de propagandă; singur »Daily Worker«, un cotidian, are un tiraj de 60.000 exemplare. Caracteristic pentru lăfșirea comunismului din Franța e înmulțirea presei acestui partid din cea țară. »L'Humanité« număra acum 4 ani 150.000 abonați; în Ianuarie 1935 numărul lor se urcă la 250.000, iar în Iunie ajunse la 400.000. »L'Avantgard«, o foaie pentru tineret, urcase tot în acest interval de timp dela 10.000 exemplare la 30.000, iar apoi 43.000. Ediția franceză a revistei »Rusia de astăzi« s'a mărit în timp de 13 luni dela 49.814 la 144.000 de exemplare. O înmulțire analoagă arată și presa belgiană. Argentina, care nu prezintă vre'o importantă activitate politică, tipărește 240 foi comuniste în limba spaniolă și 420 în alte limbi. În Spania s'au incubat 18 editori ai publicațiilor comuniste. În rezumat, în prezent există 10.000 publicații, care apar în 4.000 localități, traduse în 86 limbi. Se pare că culmea mărșăviei în publicațiile sale a ajuns-o Mexicul. În cea țară, în care martirii creștini se duceau la moarte pe buze cu lozinca: »Trăiască Cristos Rege« apare o revistă satirică desgustătoare sub titlul: »Cristos Rege«. Pe coperta acestei reviste se găsesc și alte caricaturi ordinare ale Mântuitorului, pe care e imposibil să le descriem.

Ce potop de minciuni, hulă, defăimare, calomnie și de ațâtare împrăstie aceste producții ale presei. Ce pagube incalculabile. Vizitatorul care părăsește expoziția, se bucură că scapă de acest »muzeu al infernului«. Și într'adevăr, înconjurat de atâta material desgustător, omul se simte aproape de atmosfera iadului. Cu toate acestea, trebuie să fim recunoscători acelor preoți, cari au luat asupra lor sarcina de a se ocupa cu aceste publicații josnice și ordinare, pentru a deschide ochii omenirii în fața primejdiei ce o amenință din partea comunismului.

APEL

Români Uniți.

În fața insistențelor pontificale de a avea o presă catolică la înălțimea cerințelor moderne și a conștiinței că, realizările noastre în această direcție lasă încă de dorit, tinăra grupare a *Decalogului* din Capitală, formată din tîrași universitari, profesioniști și studenți, se vede nevoită a-și spune răs-picat cuvîntul, pentru a salva o situație, care nu ne mai convine. Străduința noastră nu poate fi indiferentă niciunui Român Unit, atîta timp cît noi voim să creăm în Capitală țării un mic grup de misionari ai presei cu ramificații în toate orașele, care să îlesnească răspîndirea presei și a cărții creștine și care să pornească prin tipar ofensiva împotriva hulitorilor lui Cristos și ai Neamului.

Decalogul

- Nu face politică de partid
- Nu e călăuzit de ambiția sau de interesele cuiva.

Luptă

a) Pentru a sustrage pe Românii Uniți de sub influența presei acreștine de multe ori ostilă nouă.

b) Pentru a impune punctul de vedere al creștinismului integral în toate problemele de politică și cultură, care formează obiectivul curentelor anti-creștine.

c) Împotriva imoralității din viața particulară și publică.

d) Pentru reincreștinarea țării.

e) Pentru triumful ideii naționale române, modelată, nu după programul vreunui partid politic, ci după principiile de viață creștină și națională românească.

Vrea

a) Săptămânal român unit în București.

b) Editură-tipografie.

c) Reorganizarea întregii presei române unite.

d) Pregătirea prudentă a cotidianului român unit.

Ne trebuie

a) Înțelegerea Românilor Uniți.

b) Susținerea prin abonamente plătite.

Ne găsim

a) După o existență trudnică de câteva luni cu 85% din abonamente neachitate, fără posibilități materiale pentru anul ce vine.

b) Complet izolați în strădania noastră.

Pentru reușita luptei noastre și pentru a salva misiunea la care Biserica noastră trebuie să țină, ca un ultim efort.

Instituim luna Decalogului dela 1-28 Februarie

În care timp

Rugăm

a) Achitarea abonamentelor restante.

b) Noui abonamente, colecte printre PRIETENII DECALOGULUI.

c) Noui abonamente, colecte printre prieteni, în parohii, dacă e posibil o colectă printre credincioși, ta-sul unei dumineci.

ROMÂNI UNIȚI, ajutați-ne la realizarea programului. El este o liniștire de conștiință pentru orice Român Unit, care ține la misiunea Bisericii și Neamului său. Prin faptul că reprezentăm România de Măine, pe care trebuie să o clădim cu ajutorul părinților noștri, voi sunteți complet acoperiți în fața istoriei. Dați-vă seama că, pentru misiunea noastră sfântă, pentru frontul împotriva imoralității, pentru obrazul vostru, pentru voi, care nu vă puteți prezenta pe toate drumurile numai cu mâinile goale, pentru a desmînși o stare de lucruri care nu ne face cinste, jertfiți o parte din comoditatea voastră. Nu vă cerem nimic peste puterile voastre. Vă cerem doar să plătiți abonamentul la o publicație de care v'ați servit și dacă aveți un plus dați pentru opera noastră mare.

Trebuie să știți odată că, singura noastră nădejde sunteți doar voi. Vă place să vi se vorbească de cotidian? Unde sunt încercările în acest sens? Nu vă dați seama că, nu puteți aștepta miluirea nimănui?

Români Uniți, nu voți să preîntâmpinați furtuna, care se ridică la orizont? Nu vă ajung lecțiile altora? Nu, ofensiva voastră nu poate întârzia. Noi încercăm aci o trezire. Dăm un semnal, gata fiind la suprema jertfă. Cine ne va trăda?

DECALOGUL

BUCUREȘTI

Str. Benito Mussolini No. 56.

BIBLIOGRAFIE

— În Biserica și Școala (Arad Nr. 51—52 din 27. 12. 1936) cineva închină „Uniților cu Roma” versuri ca acestea: „Întorce-Vă-ți (sic)! cu toții Spre bucuria țării, Cîntînd cu duioșe Cîntarea înfrățirii. „Țării” ar fi să rîmeze cu „înfrățirii” Stihuri de acestea le-ar repudia până și cîntărețul răgușit al Plîngerii mînășirii Silvașului. Și totuși scîrțîie — stihul nostru vorbește de „marea biruință”. Halal să-i fie!

— Revista „Cele trei Crișuri” (No. Sept 1936) aduce un remarcabil articol „Blajul” datorit P. I. Georgescu, fost secretar general al Astrel. Acest articol e retipărit și de „Flori de Crin” Nr. 7—10. din același an.

— Revista generală a învățămîntului (No. Sept.—Oct. 1936) publică interesantul articol „Educatorul Don Bosco” semnat de acelaș păr. canonic I. Georgescu. Ne bucurăm că revista fondată de Spiru C. Haret semnalează asemenea caplole din „Paedagogia Perennis.”

— Almanahul revistei „Viața” pe anul 1937. Tipograf a Seraf că Săboani — Roman. 80. Pag. 112 Prețul 15 Lei. Părînții franciscani redactori ai prețioasei reviste populare catolice „Viața” editează an de an, din ce în ce mai perfect și câte un almanah. Cel pe 1937 — cu copilul Isus, Pâinea celor aleși și Vinul care naște fecirelnici, pe copertă — se prezintă în condiții excelente. Parte calendaristică pentru catolicii de ambele riuri, o mulțime de sfaturi morale și igienice pe contra pagina fiecărui lun, articole religioase, morale, nuvele, poezii, cronici din lumea catolică, din țară, din străinătate, glume, fotografii bine executate, — iată în câteva cuvinte ce cupinde almanahul. Notăm că ultima pagină este închinată de Păr. franciscani romano-catolici „celui mai înălțător eveniment: Sfințirea și înagurarea monumentului ridicat în Satu-Mare marelui luptător pentru înfăptuirea ideii naționale, Vasile Lucaci din Șișești, preot greco-catolic.”

Nu avem cuvinte pentru a-i recomanda îndeajuns.